»БРАНИК« ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву »Браника« у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«:

	За Аустро-Угарску	За Србију:
на годину	К 32·—	40·— дин.
на по године	К 16·—	20·— „
на четврт године	К 8·—	10·— „

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 220. У Новом Саду, у среду 1. (14). октобра 1908. Година XXIV.

СРБИЈА И ЦРНА ГОРА.

У данашњим тешким данима, кад је стављена на коцку цела будућност српског народа на Балканском Полуострву, измириле су се две српске независне државе: Србија и Црна Гора. Као што смо јуче јавили, српска Народна Скупштина је послала црногорској Скупштини овај телеграм:

„Народна Скупштина краљевине Србије, окупљена на рад у одбрани угрожене српске народности и будућности, шаље свој поздрав Народној Скупштини братске кнежевине Црне Горе. Нека под Авалом и под Ловћеном у срцима народних изабраника и свег народа букне новом снагом исти свети неугасни огањ, који подједнаком силом потхрањује светла стара величина и дуго и дуго мучеништво наше. Верни чувари српских аманета, сложно бранимо што је наше!“

Уједно се јавља из Београда, да је српски посланик на Цетињу, г. Јовановић, отпутовао на Цетиње, да заузме место, које је напустио после „бомбашке афере“. Тиме је успостављен дипломатски однос између Србије и Црне Горе.

Ово је веома поучно и карактеристично. Срби не уму бити сложни, и неће да буду сложни, док год их јачи не удари по глави. Сада, кад је Српство на Балканском Полуострву дошло у грознију опасност, него што беше косовска пропаст, шиље Србија поздрав Црној Гори. А зар је било потребе, да Србија и Црна Гора и до сада буду једна према другој у такву непријатељству, као што су до данас биле? Зар је то ишло у прилог Српству на Балкану, да се две независне српске државе толико гложе?

Никако!

Али зар би Срби били Срби, да се и онда не гушају међусобно, кад им виси Дамоклов мач над главом?! Не, Србину је у крви, да свом рођеном брату копа око. Али за то и пролази тако.

Доцкан се сетила српска Народна Скупштина, да поздравља своју црногорску сестру. **Доцкан!** Требало је имати памети пре ових судбоносних догађаја, који су запечатили судбу српског народа на Балканском Полуострву.

Ево, кобни догађаји су научили Србију и Црну Гору оном, што су обе те земље требале одавна да раде. И с једне и с друге стране се грешило. Peccabatur intra et extra muros. За време владе династије Обреновића у Србији владало је велико неповерење према Црној Гори. Личне противности између оба српска владалачка дома простирале су се на велику жалост и, ево, на црну штету српског народа на Балканском Полуострву, и на обе српске државе тамошње. Велики, кобни догађаји на Балкану затекли су Србију и Црну Гору у крваву непријатељству. Сад се г. Јовановић жури на Цетиње. Сад српска Народна Скупштина шиље поздраве црногорској Народној Скупштини. Све су то задоцњене ствари, јер један грозан fait accompli је за запечатио ново српско Косово, много страшније од Косова г. 1389.

Да ли ће Србија и Црна Гора бар од сада схватити своју српску дужност? То питање мора данас ставити себи сваки родољуб у Србији и Црној Гори. Јер и овако је будућност Срба на Балканском Полуострву врло, врло проблематична, али ако се продужи оно, што се за три деценија радило између Србије и Црне Горе, онда је и једној и другој сигурна пропаст.

* * *

РАТ ИЛИ МИР?

□ Београд, 28. септембра.

Овде се одлучује о рату или о миру. Јуче после подне држана је у скупштинској згради поверљива конференција посланика, а данас пре подне држана је тајна скупштинска седница, која је после подне настављена. Министар иностраних дела др. Милован Миловановић израдио је велик експозе о ситуацији, па га је изнео посланицима. Шта ће скупштина одлучити, не зна се, но влада уверење, да ће у начелу одлучити рат и да ће према томе одредити потребан кредит, но начелна се одлука за рат не значи, да ће Србија у рат загазити одмах.

Финансијско стање за рат није неповољно. Држава располаже се уштеђених 20,000 000 динара, а од последњег зајма има да прими 32,000.000 динара. Осим тога се може рачунати на друге готовине у земљи и на новчане дарове, који се већ нуде.

Што се тиче веза, Србија се не може сматрати за усамљену. Она је пре свега у пријатељству са Турском, а није немогуће, да између обе државе постоји какав тајни споразум. Пријатељство са Црном Гором је обновљено, одавде одлази на Цетиње српски посланик. Овдашња црногорска емиграција образовала је своју легију, па се у једноме телеграму ставила кнезу Николи на расположење. Са Француском је Србија у добрим односима, а држање Енглеске у најновијим догађајима вама је већ познато.

Моментано ни једна пријатељска сила Србији не саветује конфликт, па је шта више стигла и извесна опомена од конфликта, но то се не тиче скоре будућности, већ данашњице.

О развоју свега тога ја ћу вас тачно обавештавати.

Што се тиче расположења за рат, оно непрестано траје. Бурне манифестације последња два дана истина попустиле су, но то не значи, да је и ратно расположење олабавило. Напротив, оно је све јаче и јаче. Данас после подне приређена је велика народна манифестација, која је била врло бурна.

Манифестанти, стари и млади добровољци, ишли су и пред стан престолонаследника Ђорђа, којем су поднели гусле и српски барјак. Стари један добровољац рече:

— Ђорђе, води нас, тренутци су скупи!

На то рече престолонаследник:

— Хвала вам, браћо, што сте ми дали прилику, да се придружим народу, који гине за отаџбину. Пристајем, да будем први добровољац онога народа, који ће изгинути за интересе отаџбине.

Маса војске је за рат, а да не мислите, да је све то неки хистерични напад, саопштавам вам, да су за рат чак и овдашње социјалисте, који су данас пре подне држали велик збор на »Булевару«. Они рат, наравно, траже својим начином те, како не признају војску, траже, да се дигне општи народни устанак. Интересоваће вас још и то, да на-

ЛИСТАК.

Јован Јагедић:

У ОЧИ НЕСРЕЋЕ.

Одавна се било смркло а Николе Јовановића још никако нема. Стари Николин слуга дуго је седео на клупици, изгледајући свога газду. Николина газдарица Сока сваки час је излазила на улицу.

— Боже, Боже, још га нема! уздахнула би па би се с тугом на срцу вратила к деци. Деца су седела за столом пред отвореним књигама. Најстарији Николин син Ђорђе тумачио је нешто из митологије сестри Зори и малом брату Мйши.

Стари слуга је још увек очекивао газда-Николу. На улици се све умирило. Наковањ сеоскога ковача одјекнуо је још једанпут па се изгубио тамо негде у мраку, а један пас лану и последњи пут, па онда све заћута . . . Стари слуга полако уђе у двориште.

Сиромах Никола Јовановић! Он је вечерас обређао: код кнеза и домина, рођака и пријатеља, али помоћи ни од куд. Сутра се мора одржати лицитација и последње Николино добро, његово огњиште, отићи ће на добош.

— Сутра дакле, сутра! говорио је Никола гласно, идући последњи пут својој кући.

Био вам је то тврд човек. Из његових малих, грахорастих очију још нико није видео сузе, па ни вечерас. Стари слуга још није легао. Он је познао Николин убрзани ход и утрчао је у собу, да јави газдин долазак. Деца брзо позатвараше књиге и од заталасаног ваздуха букну пламен у маленој лампи а у соби запршта малено кандило. Знак, да Никола долази кући.

Никола је за собом залупио собна врата и без једне рече почео по соби ходати одмереним корацима, избегавајући поглед своје деце. Густе његове обрве саставише се, а још никако не скида са више чела подигнути шешир. Ђорђе и Зора неприметно изађоше из собе. Зора је пре три дана предсказивала несрећу у кући, кад јој је десно око заиграло. Никола на једном застаде на сред собе, па зашкиљи својим малим очима у Соку, а она се сва промени у лицу и доњна јој усна тек мало задршће.... Никола махну главом на жену, она се прену и пође натраг.

Хтео је нешто да јој каже, много да јој каже, али му се грло стегло, па не имаде речи. Николина жена је знала, да сад у њену мужу ври нека опасна мисао, али овако мутна још га није видела. Она се усуди, да га запита, хоће ли што вечерати. Али одговора никако.

Мали Мйша је легао и заспао. Ђорђе и Зора су изашли на улицу па сели на клупицу. У ово доба је свет већ у велико спавао. Под тршчаним крововима сеоских кућа свуда је био мир, срећа, — само је кућа Николе Јовановића немирна, несретна.

Зора је бојажљиво загрлила свог брата и наслонила на лице му своју мекану косу па се загледала у светлост, што се отуд из далека просипала кроз два прозорчића једне давно запамћене крчме . . .

Брат и сестра су тихо шапутали молитве. Зора се молила Свевишњем, који је све тако мудро наредио, па и ову тишину и мир . . .

Лепу ову хармонију пореметио је благ поветарац, што је зашуштао поврх влажног јесењег лишћа, носећи са собом пригњечене тонове сеоских момака, који се певајући полако примицали светлуцавој крчми . . .

— Је ли то истина, браца, што смо учили, да су стари Мисирци мислили од кумовске сламе да су то душе мртвих? запитала је Зора бојажљиво Ђорђа. Како је то било, браца? Молим те, причај ми! мољакала је она брата.

— Како да ти причам?

— Па онако, како ти знаш!

— Но па ето! поче Ђорђе. Ја то замишљам као дугачку реку, белу као сребро, а дуж њених обала пружају се високи јабланови, па наранџе златом увијене, па мирисава ванила . . . Тако том реком плове златни чамци један за другим, а у сваком чамцу је по седам анђела, који чувају душе мртвих. За тим златним чамцима плови јато као снег белих лабудова. Тако они плове, плове све до краја те реке, док не стигну до двојих великих врата. Једна су гвоздена, а друга златна. Кроз прва се улази у пакао, а кроз златна у рај . . .

Ђорђеву причу прекидоше лагани кораци материни.

— Децо, него моја! говорила је она кроз плач....

Уђоше у двориште и застадоше код малога прозорчића. У соби је пршталo црвенкасто кандило под свечарском иконом и чуло се одмерено дисање малога Мйше.

Никола Јовановић је морао олакшати срцу. Пружио је жилаву руку према Зори и кад му она приђе, он је пољуби у косу и тихо проговори:

— Сутра ће нас истерати и из куће.

Подигла се завеса и пред њиховим се очима појавила несрећа.

Та је мисао ровила по мозгу Николе Јовановића. Сад му је избила на површину и сад му тек стадоше црне мисли као змије сисати његову невину крв. Стари слуга је дубоко уздахнуо. Брату и сестри полетеше сузе, а мати стаде љубити малога Мйшу, који је донде мирно спавао.

— Мйша, мој мали Мйша! Ми више немамо огњишта.

Мйша је једва отворио своје сањиве очи, погледао је око себе, па се и њему ражалило.

Бризну у плач, а за њиме се заплака и стари слуга. Сви зајецаше дубоко у ноћ.

. . . . . .

предњачки политичари траже рат најенергичније.

За војску се држи, да још није спремна, но уза све то не смеће се с ума, да војска има добро оружје, да га има прилично и да је војска готово фанатизована. Пушака брзометних има 100.000, Маузер-Кокинки 150.000, а остале су старијег система. Већина нових брзометних топова и муниција за њих овде су, остатак стиже из Марсеја преко Солуна. Дебанжови топови преоправљени су и војници их много воле.

РАТ?

☐ **Београд,** 29. септембра 1908.

Београд је данас миран. У унутрашњости земље ври. Ври, јако ври у унутрашњости Србије. И Београд је, дакле, данас миран. Па онда не ће зар бити рата? Ето, слама је букнула, изгорела је и сад је остао само пепео. Зар не? Не, не. Чућете, сазнаћете, и верујте, да ћете, можда доста брзо, сазнати, оно, чему тешко да сте се надали.

Јуче је цео дан била тајна скупштинска седница. Њезин се рад не износи на јавност. Но ипак се зна, да је њезино решење било једнодушно. А шта је решено? То је, рекох, тајна.

А данас је била јавна скупштинска седница и у њој је прочитана скупштинска резолуција о најновијим додађајима.

Скупштина је у тој резолуцији једнодушно изразила поверење садашњој влади и одобрила је све оно, што влада мисли предузети у овој тешкој ситуацији. Уз то: Скупштина очекује од владе најенергичнији рад за заштиту угрожених интереса српских.

Скупштина, је, осим тога, послала срдачан телеграфски поздрав: Онамо, онамо, за брда она...

И одобрила је кредит од 16.000.000 динара „за војне цели“.

Београд се умирио. Улица је учинила своје. Данас је своју дужност учинила Скупштина.

СРБИЈА И АНЕКСИЈА БОСНЕ-ХЕРЦЕГОВИНЕ.

Одлични српски родољуб и државник г. Чеда Мијатовић написао је у »Трговинском Гласнику« овај чланак:

Сва енглеска штампа ,без разлике партија, осуђује једнодушно и оштро поступак Аустрије и Бугарске. Сама влада енглеска налази се увређена понашањем барона Ерентала, који као да је брижљиво крио целу ствар од Енглеске и Француске, док је с осталим силама преговарао и с њима се погађао о цени, по коју би оне пристале, да се са анексијом две српске, и номинално Султанове, провинције измире. Тешко је веровати верзији, која је наравно из Беча потекла, да су Русија и Италија начелно пристале на аустријску анексију у извесној форми и под извесним условима. Сам тај факат, што изгледа да Аустрији и није много стало до тога, хоће ли добити пристанак Велике Британије или не, враћа поност „гордог Албијона“. То он не ће тако лако Аустрији заборавити. Али кад изгледа, да ни сама словенска Русија не ће улазити у рат с Аустријом због Босне, како се може очекивати да ће Велика Британија устати да брани Босну и Херцеговину од Аустрије?! Како мени изгледа, по обавештењима, која сам данас могао добити, Енглеска ће протестовати против самовољног и једностраног брисања оног члана берлинског уговора, који овлашћује Аустрију, да само окупира и администрира Босну и Херцеговину, и тражи, да Аустрија призна, да се поједине тачке уговора међународних могу мењати само са пристанком свих сила потписница на томе уговору. Енглеској је стало до тога, да и у овом случају, — као што је радила и г. 1871., кад је Русија изјавила, да је више не везује онај члан париског трактата, који јој забрањује да има флоту на Црном Мору — спасе један доктринарни принцип (т. ј. да се ни једна одредба једног међународног уговора не може мењати без сагласја свих потписника тога уговора). Енглеска ће по свој прилици предложити сазив једне међународне конференције. Ја се бојим од те међународне конференције, јер она би по свој прилици само једним међународним актом легализирала ово, што су противу уговора Аустрија и Бугарска учиниле, те би изгледало да Европа санкционише те поступке.

Ситуација је за нас врло тешка. Утолико је више потребно, да наши државници буду присебни и разборити и да се све памети и све способности сложе, да спасу, што се још спасти може.

Оволико за данас!

*

У другом свом једном допису из Лондона вели г. Чеда Мијатовић ово:

»Протестна нота српске владе, управљена великим силама против анексије, штампана је овде у свима енглеским новинама. На владу енглеску и јавно мњење енглеско она је учинила врло добар утисак. »Стандард« који, ретко кад има коју добру реч о Србији, данас у једном уводном чланку о општој ситуацији на Балкану и у Европи вели, да је Србија »порасла у уважењу код света«. „Дели Телеграф“ упоређује изјаве, учињене од стране аустро-угарске владе са изјавом српске владе, па налази да, док у аустриским изјавама звечи сама лицемерност и неискреност, у српској ноти звони отвореност и искреност.

Енглеској је у овај мах најживље стало до тога, да Турцима даде доказа о искреном и несебичном пријатељству, а у исто време да себе и Европу сачува од рата. Ја већ од дужег времена обраћам пажњу у овоме листу на тај факат, да Енглеска још није спремна за један велики европски рат. Она се мора штедити и држати у приправности — и онако данас још недовољној — за случај, да Немачка нападне Француску. С истог разлога Енглеска мора желети, да се Русија не увуче у рат с Аустријом у садашњим околностима и Европе и саме Русије. С тога се овде са великом бригом гледа на развој сукоба између Србије и Аустрије, јер се мисли, да би у случају рата између те две државе евентуални пораз српске војске неминовно принудио Русију, да се и сама зарати с Аустријом. Прва победа руске војске над аустријском принудила би Немачку, да прискочи Аустрији у помоћ, а тада би Француска, вероватно и Енглеска, напале Немачку. Изгледа да у руци Србије данас лежи мир европски или општи рат европски. Општи рат европски у данашњим приликама не жели ни Енглеска, ни Француска ни Русија. С тога је сам Едвард Грај световао српској влади, да се смотрено и с умереношћу понаша.

У енглеској штампи је из дана у дан све већа раздраженост против Аустрије. Али још се ни један глас није подигао, да тражи, да се Енглеска зарати с Аустријом. Напротив, штампа тражи, да се мир одржи, али и да се нађу гарантије, да се Турска сачува од даљих повреда њена земљишта и њена достојанства. Није искључена могућност, да ће Енглеска узети да једним уговором с Турском гарантује овој интегритет њена земљишта од сада па за унапред.“

АНЕКСИЈА БОСНЕ и ХЕРЦЕГОВИНЕ.

— Поновна протестна нота Црне Горе. —

Црногорска је влада на европске силе управила ову поновну протестну ноту:

„У име целокупног српског народа борила се Босна и Херцеговина у годинама 1875. до 1879. за своје ослобођење и преплавиле су своју земљу крвљу својих синова. Црна Гора је већ видела, да су јој трудбе награђене привременим прелиминарним уговором у Сан-Стефану, кад јој је берлински уговор одузео оно, што је она задобила била оружјем, јер је берлински уговор оно мало, што је остало било Црној Гори, ограничењима у корист велике монархије укратио, како би се у тим двема покрајинама успоставио поредак и мир.

Тим учинком је покренуто било босанско херцеговачко питање. Српски народ верује чврсто у справедљивост сила, које су потписале берлински уговор, те стрпљиво гледа у сусрет решењу, које ће одговорити праведним очекивањима те једног дана омогућити, да се те две покрајине сједине са Србијом и са Црном Гором.

Прогласом Његова Величанства цара и краља Аустро-Угарске то је питање актом самовоље постало одлучно на штету српског народа, јер је уједно и Црној Гори одузета последња нада, да ће себи прибавити потребне и неминовне погодбе, да осигура свој опстанак. И сама Европа се образовала и консолидовала на националном начелу.

Црна Гора дакле сматра као своје право и као своју дужност, да свом енергијом протестује против неправде. која је нанесена њој а уједно и целом српском народу, и да моли справедљивости и поправке. Ако овај апел ипак не би наишао на одзив код сила потписница берлинског уговора, онда захтева кнежевска влада, да јој се не украти компензација, која би била кадра успоставити политичку и географску равнотежу, која је тако љуто компромитована на штету Црне Горе.

— Расположење у Босни и Херцеговини. —

Под вођством познатог подградоначеника сарајевског дра Мандића отишла је депутација Хрвата на подворење Његову Величанству.

О том пак, како се мусломани држе у Босни и Херцеговини, доноси „Пестер Лојд“ ово:

„Мусломани се држе све резервираније. Они ће се најкасније измирити са променом прилика. Карактеристично је, да у мошејама до сада не беше благодарења“.

У Међеђима су војници убили једног мусломанина, јер је хтео да разори тамошњи железнички мост. Вест о том убиству су мусломани јавили од брда до брда. Народ је услед тога ужасно огорчен, а за то су власти предузеле мере и појачале војничке и жандармеријске страже.

О том догађају јавља „Пестер Лојд“ из Сарајева ово:

„Догађај у Међеђима је озбиљније важности, него што се у први мах мислило. Ради се, то је јасно, о напред припремљеном атентату на железнички мост. До сада је утврђено, да су се седам мусломана, од којих је један носио пушку, ноћу докрали до моста. Кад је војник на стражи једног убио, остала шесторица побегоше. На вест, да је један мусломанин убијен, искупише се у околним селима сви мусломани и држали су се врло претећи, на што власти забране становништву, да излази из кућа.

Осигурање границе према Србији знатно је појачано. На границу се најстрожије пази.

Убијени мусломанин је сељак из околине Рогатице«.

„Пестер Лојд“ јавља о онамадашњим призорима у Београду ово:

»Непрегледна маса кретала се улицама. Сви су викали:

— Доле с Аустријом! Хоћемо рат! Смрт непријатељу!

У поворци беше много виших официра. Са прозора жене и деца машу марамама и сипају цвеће на демонстранте. На једанпут се зачу глас:

— Хајдемо престолонаследнику!

Бурни усклици: »Живео!« проломише се ваздухом. За час стиже сва маса пред двор. Ту су се певале народне песме, које су прекидане усклицима:

— На Дрину!

Изазваше престолонаследника. Овај изађе. Окружен неколицином официра маше он капом, а из хиљаду и хиљаду грла ори се:

— Живео престолонаследник!

На послетку проговори један стари добровољац из ратова за ослобођење Србије.

»Дошли смо« — рече — »да Те ставимо на наше чело. Ти мораш с нама, Ти мораш напред. Ми хоћемо да се боримо, да пролијемо своју крв, па ако мора бити, и да умремо«.

— Хоћемо да умремо! — понављао је народ у кору.

Престолонаследник је одговорио на то ово:

— Добро, браћо, ја идем с вама! У једном од најтежих часова, које је Српство икад доживело, немамо ми да бирамо. Хоћу с вама да идем, хоћу да се с вама борим, да с вама пролијем крв своју, да с вама умрем. Живео онај, који је данас готов да умре! Смрт свима онима, који би да срамно даље живе!

Бурно одобравање пропратило је те речи престолонаследникове. После тога је раздражена маса отишла даље.“

У КОРИСТ СМИШЉЕНОГ РАДА.

— Одговор »Школском Гласнику« —

Сматрам ово питање, о коме ћу говорити, са чисто учитељског гледишта, па за то изнашам ово пред јавност у нашим листовима без обзира на њихове политичке програме, и радоваћу се, ако ми се укаже предусретљивост, јер ствар, о којој говорим, заслужује пажњу свих нас.

»Школски Гласник« у 14. броју на уводном месту говори о заједничкој седници свих српских бачких учитељских среских зборова (што је погрешно, јер наша Школска Уредба познаје епархијске скупштине). У томе чланку баца се кривица, да се опажа једна струја, која не води рачуна о успеху у раду те заједничке седнице. У истом чланку у претпоследњем ставу каже се: „Изгледа, да се у целом овом питању истичу неке личне амбиције, и због њих превиђа значај самога рада и значај нашег учитељског угледа у резултату тога рада“. А у ставу пред тим, који би требао да је завршетак или бар да је после овога дошао, каже се: »С тога и овом приликом чинимо пажљивим све наше другове по појединим срезовима, да промисле једном свестрано о условима за правилан развитак рада у заједничкој седници“.

У чему је ствар? Сомборски српски учитељски сресни збор умолио је Сл. Епархијски Школски Одбор бачки, да се одржи заједничка седница свих среских учитељских зборова бачке епархије, и то у Ст. Бечеју. Епархијски Школски Одбор бачки дао је места тој молби, а сомборски сресни учитељски збор поверио је предспрему за ту Епархијску Скупштину годишњем одбору учитељског збора среза ст.-бечејског. О свему томе извештен је наш ст.-бечејски сресни учитељски збор и новосадски. Ми у седници зборској, одржаној у Ади 3.

(16.) априла о. г., закључимо, да председник те Епархијске Скупштине буде председник онога среског збора, у коме се има одржати та скупштина, а мотивисали смо то овим: »Не ћемо губити време око избора председника, не ћемо да губимо време око истицања личности за то место, него одмах да приступимо раду, што нам је и треба да је **главна** цел«. Додајем, да је то мој предлог био у седници годишњег одбора, и да је тај предлог једногласно прихваћен у седници годишњег одбора, а једногласно примљен у зборској седници. Примећујем, да ја нисам председник нашег збора, дакле не може ми се пребацити „лична амбација". На то наше решење годишњи одбор учитељског збора среза сомборског од 31. августа (13. септ.) о. г. доноси своје решење, у коме се потпуно слаже са решењем нашег учитељског збора и годишњег одбора ст.-бечејског. Међу тим збор и годишњи одбор новосадског среза не слаже се с нама, него као најважније питање истиче избор председника за заједничку седницу и достављају нам, као онима, којима је повећана предспрема за ту заједничку седницу, »као свога кандидата за председника г. Ђоку Михајловића«. Ни ми, ни сомборски срез не истичемо личност, али новосадски учитељски збор то чини. И сад долази »Школски Гласник« да учини пажљивим „наше другове", да се промисле. Шта се имају промислити? Да ли да раде или да бирају председника? Питам: које од овог двога има већу важност? Где се, и код кога, истиче лична амбиција? Ја одлучно одбијам од нас сваку личну амбицију, одбијам је и за то, што смо тежили нашим закључком, да радимо, а не да дајемо почасти појединима. Хтели смо избећи свако лично питање, а заједничким састанком нашим да радом крунишемо добру вољу за српску вероисповедну школу, и тим радом да покажемо повољан резултат, по ком ће нас позвани чиниоци схватити као озбиљне људе, дорасле озбиљну послу."

Не рекох ово на уста своја, у име своје, већ рекох из љубави и добре воље за нашу српску вероисповедну школу и учитељство, а држим, да нисам у овом питању усамљен, већ са мном говоре и другови моји из среза нашег, па баш:

с тога и чиним пажљивима све другове наше, да буду узвишени у послу, који по школу треба да буде плодоносан, за нас то исто, а да нас покаже дораслима за тако озбиљан посао у данашњим тешким данима.

У Турији, 24. сецтембра 1908.

Јован З. Медурић.
срп. учитељ.

Политички преглед.

— **100.000 динара!** »Покрет« пише: »За чудо доносе јучер сложно Раухове новине заједно са »Хрв. Правом« извадак неког чланка из мађарског Кошутова дневника »Будапешт«, у којем се прича, да је Србија за задње изборе у Хрватској послала 100.000 динара. Сретне ли Србије — колико има тих динара! Према непрестаном откривању србијанских динара, Србија је прави добротвор за ову монархију, па мора да има више новаца, него ли Пешта и Беч . . . Ове године имала је Шашићева влада тешке изборе, али она је раће давала — Хрватској!

У истом јучерашњем броју »Хрв. Права«, гдје се ова прича Кошутова листа узимље за готов грош, читамо на уводном месту:

»За њих је мјеродавно, што надрља који мађарски лист или излане који шовинистички мађарски политичар«.

Баш добро су се по претима!"

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 30. септембра 1908.

— **»Либерали се нуде новом патријарху.«** Под тим насловом има у данашњем јутарњем броју најгаднијег и најглупљег листа на свету, што се зове »Застава«, чланак, пун гадних клевета. Нека зна и туциндански убица и његов протежé, нови патријарх, да се либерали никоме нису нудили, а најмање новом патријарху. Ни најмање нас не дира ни симпатија ни антипатија новог српског патријарха, кога су радикали изабрали по команди мађарске владе. Патријарх је Лукијан и сувише мали, а да би му се наша странка нудила. Изволите му то казати, ви радикали, који бирате патријархе по владиној заповести!

— **Какви су радикали на делу.** Пишу нам из Панчева: »Овде је пре неколико дана био избор градског фишкала. Кандидати су били др. Паја Марјановић и др. Киш (**Чивутин**). Радикали, чланови варошког представништва, решили су у својој седници, да гласају за дра Киша, а своје телиће су уверавали, да то ad statum quo мора тако бити. Међу тим се је нашло тројица ратара радикала, који — када су при избору чули, да је др. Киш Чивутин, — оставише радикале, па се придруже либералима, да гласају за дра Марјановића.

Пошто су кандидати при првом избору сваки по 28 гласова имали, то је обновљен избор, и тада победи др. Марјановић са 3 гласа, те на тај начин буде радикалима одузето једно средство, којим би се пред својим вождом Векерлом похвалити могли.

Србине! Окани се те радикалске странке и потражи себи бољег излаза, ако си пријатељ себи. **Слободан.**«

— **Обустава српских новина у Босни.** Мостарски »Дан«, муслимански »Мусават« и сарајевска »Српска Ријеч« престају излазити ради заплена, којима су ти листови у »уставној ери« Босне и Херцеговине изврнути. »Српска Ријеч« пропраћује то овако: »Исти дан, када је та прокламација проглашена — заплијењена је »Српска Ријеч« ради чланка и телеграма, о којима никада нисмо ни у сну могли помислити, да садржавају ма какав кажњиви чин. Но није то све! Већ прије, но што је наш лист могао изаћи, постављена је полиција пред штампарију, која је пазила, да се лист не би никако могао раширити! А постављена је и данас! Под таквим приликама нама је немогуће, да у овим првим моментима издајемо лист. Ми ћемо се постарати, да делегати сазнају за ову заплијену и да прочитају садржај заплијењених чланака. Обустављамо издање »Српске Ријечи« на неколико дана, не би ли се прилике промијениле, дубоко жалећи, што у први дан уставне перијоде нашег јавног живота морамо забиљежити: стајање полиције пред нашом редакцијом и запљену такве врсте.«

— **Нов управитељ Српске Манастирске Штампарије.** Саборски Одбор је у својој ванредној седници, одржаној под председништвом патријарха Лукијана у суботу 27. о. м., изабрао за управитеља Српске Манастирске Штампарије г. Миту Кли́цина, сарадника новосадске »Заставе«.

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Чланови делегацијâ.** Аустријској су делегацији чланови ови посланици царевинског вéћа: из Чешке: Челаковски, Киндерман, Клофач, Крамарж, Кучер, Њемец, Селигер, Станек, Волф, Загорка а (заменици: Ед. Странски и Мисливец); из Галиције: Бомба, Цеглински, Ђедушицки, Гломбински, Козловски, Петеленц, Рибенбауер (заменици: Масланка и Окањевски); из Далмације: Јурај Бијанкини (заменик: Вуковић); из Доње Аустрије: Аксман, Шумахер, Штеклер (заменик: Бјелохлавек); из Горње Аустрије: Ајстерер и Шлегел (заменик: Пихлер); из Салцбурга: Фукс (заменик: Хајлмајер); из Штајерске: Корошер и Морсеј (заменик: Панц); из Корушке: Доберниг (заменик: Нагеле); из Крањске: Шуштершић (заменик: Крек); из Буковине: Василко (заменик: Пихуљак); из Моравске: Кулп, Редлих, Странски и Тун (заменици: Телчик и Кадлцак); из Шлеске: Гинтер (заменик Херцмански); из Тиролске: Центи́ли и Шрафл (заменик: Кинцл); из Форарлберга: Турнгер (заменик: Лозер); из Истрије: Рици (заменик: Бартоли); из Горице: Фон (заменик: Грегорчић; из Трста: Питони (заменик: Скабар). Из Горње Куће су изаслани: Бакехем, Баернрајтер, Латур, Кламмартиниц, Дрехер, Екснер, Гауч, Јенджејовић, Мадејски, Мервелт, Метал, Ностиц, Опенхајмер, Шиндлер, Шенбург, Швегел, Штернберг, Стирк, Валтерскирхен и Водицки (заменици: Траун, Ауерсперг, Чихларж, Рус, Шелер, Шварценберг, Стадницки, Старемберг, Воланка и Чоке. — Угарској су делегацији чланови ови посланици угарског сабора, односно хрватска делегати: Љубомир Бабић Ђалски, Самуило Бакоњи. Бела Барабаш. гроф Лауш Бађањи, гроф Александар Бењовски, Бела Бернат, Ференц Бузат, Сигмунд Ајтнер, Бела Фелдеш, Александар Гал, Геза Хелебронт, Павле Хојчи, Лауш Холо, Виткор Исекуц, Мартин Ловаси, гроф Геза Мајлат, др. Богдан Медаковић, Вилмош Мелцер, Лауш Мереји, Јован Молнар, Емил Нађ, Ференц Нађ, Ладислав Околичањи, Бела Раковски, Јулије Шаги,. гроф Ладислав Шемшеји, Стеван Сабо, Никола Семере, Коломан Сел, Арпад Сентивањи, Имре Сивак, гроф Арвед Телеки, Ладислав Тали, гроф Никола Тороцкаји, Грга Тушкан, Гаврило Угрон, Божа Винковић, Никола Зборaји, гроф Јован Зичи, гроф Никола Зичи (Заменици: Жомбор Сас, гроф Стеван Бетлен, Акош Бизоњ, Александар Готхард, Ференц Штајнер, Павле Лазар, Барна Буза, барон Симеон Реваји, Ђорђе Смречањи). Из Магнатске Куће су изаслани: барон Жигмонд Бохус, патријарх Лукијан Богдановић, Ференц Хорин, гроф Антоније Цираки, гроф Леополд Еделсхајм Ђулаји, кнез Никола Естерхази, барон Фридрих Харкањи, бискуп барон Карло Хорник, бискуп Василије Хосу, Сигмунд Корнфелд, Јулије Ласкари, гроф Јосиф Мајлат, Едмунд Миклош, маркијон Едвард Палавичини, барон Јосиф Рудњански, Ђорђе Томичић, барон Никола Вечеји, гроф Стеван Венкхајм, гроф Август Зичи, гроф Теодор Зичи (Заменици: барон Јулије Форстер, гроф Антоније Зичи, гроф Адам Ваји, гроф Милослав Кулмер и гроф Стеван Шерењи).

— **Паганинијева оставина.** Ономад је по налогу италијанског министра просвете комисија музикалних стручњака отишла у Гајону у провинцији Парми, да онде у летниковцу баронске породице Паганини, потомака славном вијолинисти Николи Паганинију (1782.—1840.) прегледа иза овога заостале аутографске композиције, које су понуђене држави да их откупи. Како јављају италијански листови, у оставини великог Паганинија има 53 музичка комада, и то 14, који су пре већ били изашли, али их је маестро накнадно ревидирао, 18 неизданих комада уз гласовирску пратњу од Џуста Дачија, некадашњег учитеља на музичкој конзерваторији у Парми, 13 аутографа, које је изнео на јавност Шонебергер у Паризу, 6 комада од Мозарта, Росинија, Фаринелија и других и два даља Паганинијева аутографа са оркестарским партијама. Један део композиција састоји се из оркестарских партитура, а други из комада за вијолину с вијолом и вијолончелом и гитаром. Међу концертима је и опус 4., који је, кад је први пут био даван у Паризу, начинио фуроре и за који је француски музички научник и компониста Фетис (1784.—1871.) рекао, да је ремекдело Паганинијево, али уједно и држао, да се изгубило. Осим концерата има 7 дујета, 4 терцета, 10 квартета, 11 менијета и 14 сонета и сонетина, међу овима и »Primavera«, један од најдивнијих Паганинијевих радова, и две композиције за једну жицу, којима је натпис »Наполеон« и »Марија Луиза«. Најзад има у Паганинијевој оставини и велик број шанзона, варијација, игара и т. д. У поседу барона Паганинија има и силних, од чести скупоцених предмета из поседа њихова деде: писама и породичних артија, докумената, песама, слика и попрсја, инструмената, дарова од владалачких особа и т. д., а од свега тога ће свакако само један део, ако у опште ишта, прећи у државну својину.

НОВИЈЕ.

Београд, 29. септембра. Јуче је стигао одговор свих великих сила на ноту, којом је српска влада протестовала против анексије Босне и Херцеговине. У том одговору велике силе изјављују, да се и оне не слажу са анексијом Босне и Херцеговине, а о траженој компензацији не веле ништа.

Цариград, 29. септембра. Српски посланик Ненадовић предао је 26. септембра циркуларну ноту, којом се протестује против анексије Босне и Херцеговине, свима амбасадорима, осим аустро угарском.

Малта, 29. септембра. Енглеске оклопнице »Glory" и «Prince of Wales» и крстарице „Diana" и „Lancaster« добиле су заповест, да одмах отпутују. Та убојна снага иде на Јегејско Море, одакле ће пазити на догађаје.

Војвода од Конота, командант енглеске средиземноморске флоте, стигао је у Млетке и одмах се укрцао на оклопницу »Абукир" и отишао на Малту.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву »БРАНИКА«.

Закључак српске Скупштине.

Београд, 29. септембра. Народна Скупштина донела је једногласно ову резолуцију: »Болно потресена неправдом, која је учињена Србији и српском народу самовољним крњењем једног међународног акта без саслушања народа, којега се тиче, а од стране силе потписнице, која му је била чувар; дубоко уверена о опасности, која је овим догађајем обујмила цело српско племе, стварајући претходан случај, опасан по самосталност и постанак Србије, па услед тога додна душе поколебана у својој преданости интересима општега мира и правичности; чврсто решена, да учини све, што је потребно, да се обезбеде интереси Србије и њених сународника у кризи, која је створена овим насилним догађајима: Српска Народна Скупштина, саслушавши обавештаје о мерама, које краљевска влада мисли предузети у овом питању, једнодушно изјављује своје поверење краљевској влади, очекујући од ње најенергичније мере ради заштите угрожених српских интереса; у том смеру и са тим једнодушним осећајима ставља на расположење краљевској влади сву снагу целог и сложног српског народа."

Анексија Босне и Херцеговине.

— Анексија пред делегацијама. —

Будимпешта, 30. септембра. У одбору за спољашње послове у угарској делегацији изјавио је хрватски делегат Љубомир Бабић-Ђалски, да се анексија Босне и Херцеговине у првом реду тиче хрватског и српског народа. Жали, што се при акту анексије игнорисао хрватски карактер тим, што је у прогласу изостављена титула: краљ Хрватске. Жали даље, што се приступило анексији, пре но што се хрватско питање довело ближе свом решењу.

— Српска чета за Босну. —

Загреб, 30. септембра. Јављају из Београда, да је чета од сто момака о трошку престолонаследника Ђорђа снабдевена оружјем и муницијом те отишла на Дрину. Чети је наређено, да на босанској граници изазове немир. Није у плану, да пређе преко границе. Вођство над том четом преузео је један од познатих српских четовођа.

— Мобилизација у Турској. —

Сарајево, 30. септембра. Шејк ул ислам ослободио је војнике у новопазарском санџаку од рамазанског поста, а то указује на мобилизацију.

— Спаљена аустро-угарска застава. —

Рума, 30. септембра. У Шапцу је спаљена аустро-угарска трговачка застава.

— **Црногорци напали аустро-угарски вицеконзулат.** —

Бар, 30. септембра. Велика множина народа јуришала је на аустро-угарски вицеконзулат те је разорила званични грб. Кнез Никола је лично отишао до аустро угарског вицеконзула извине ради.

Кнез Петар престолонаследнику Ђорђу.

Београд, 30. септембра. Престолонаследник Ђорђе примио је јуче ол свога ујака, кнеза Петра са Цетиња овај телеграм:

„Усхићен Твојим врућим и патриотским јучерашњим ријечима, које си изговорио пред скупом драге српске браће наше, поздрављам Те и срдачно Те грлим, мили сестрићу мој. Дај Боже, да се брзо видимо и на црвеном ћилиму састанемо!

Твој
Петар«.

Престолонаследник Ђорђе је одмах одговорио овим телеграмом:

„Твоје срдачне речи дубоко су ме тронуле. Веран вазда идеалима милог нам Српства, необично сам усхићен, што ми се дала овако необична прилика, да се и ја на тако скроман начин, а у тако свечаним моментима придружим једнодушном и одушевљеном изливу патриотских о сећаја драге нам браће.

Срдачно Те грли

Твој
Ђорђе.«

РАЗНО.

— **У лажи је плитко дно.** Одветник Х., доцније један од најпознатијих посланика, преузео је био у почетку своје одветничке праксе један врло тежак случај, за који се није довољно спремио те је по што по то гледао, да се одложи расправа. Но како је суд и онако због нагомиланог силног посла своје седнице продужио био и преко уобичајене перијоде, то је Х. знао, да одгоду расправе може постићи само необичним разлозима. Брзо он себи састави план, о којем је био уверен, да ће му поћи за руком. Бришући цепницом очи, обрати се судијама дрхтавим гласом:

— Овај час сам добио вест, да се моја добра мати наједаред тешко разболела, те морам учтиво замолити, да се расправа одгоди. Тако сам ужасно узбуђен, да не могу са довољно пажње да пратим расправу.

Тај патетични апел учинио је своје. Судије нису могли бити тако тврда срца, да траже од њега такву жртву. Председник се баш дигао. да изјави, да се расправа одгађа, кад наједаред тишину прекине јасан женски глас. Била је то мати речитога одветника, која је без знања свог сила била у судници међу слушаоцима, да чује свог сина, како ће у том тешком случају говорити.

— О сине! рече. Зар баш никако не можеш да се одучиш од лагања?

Таква призора још није доживела судска дворница, И судије и слушаоци да попуцају од смеја.

Расправа није била одложена а честити Х. сјајно је подлегао том приликом.

Књижевне вести.

Pactum antichreticum у Сјеверној Далмацији.

Из београдског „Архива за правне и друштвене науке“ прештампана је расправа дра Александра Митровића под горњим натписом. У тој расправи доказује др. Митровић главнијим тачкама из једне парнице са врло занимљивим моментима, какво се каматништво крије у залагању земаља, каква је намера том залагању и какве су му последице.

—

Просто и двојно трговачко књиговодство.

I. II. део тог дела, које је за школску и приватну употребу написао Јосиф Прешић, наставник у српској краљевској трговачкој академији у Београду, изашло је пре кратка времена у петом издању, о трошку самог писца, а књига се може одавде наручити из књижарнице Свет. Б. Цвијановића у Београду за К 5·20.

Трговина.

—

НОВОСАДСКА НИЈАЦА.

ИЗВЕШТАЈ

30. септембра (13. октобра) 1908.

Нова пшеница I. каквоће	К	10·80—11·20
Нова пшеница II. каквоће	„	9·60— 9·80
Зоб — — — — —	„	7·30— 7·40
Јечам — — — —	„	7·30——·—
Кукуруз: — — — —	„	8·50——·—
окрњен (нови)	„	6·20— 6·30

све од **50** кила.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

—

У адвокатској канцеларији

Др. Стевана Малешевића

тражи се

адвокатски кандидат конципијенат,

или помоћник који се потпуно разуме у грунтовним стварима.

589 2—3

ТРГОВИНА ОДЕЛА

ПАНТЕ СПАИЋА

у Новом Саду

дунавска улица број 36.

препоручује за јесењу и зимску сезону **велики избор ново приспелих одела** најновијег кроја за господу, госпође и децу.

Цене јефтине и утврђене.

537 6—10

СРЕЋКЕ

XXVII. Краљ. Угарске

Државне Лутрије

Главни згодитци:

1 по К 150.000·—, 1 по К 20.000·—, 1 » К 10.000·—, 1 » К 5.000·—, осим тога још много мањих згодитака.

Жребање 30. децембра.

Цена К 4·—.

Продаје

МЕЊАЧНИЦА

Централног Кредитног Завода

деон. друштва

у Новом Саду.

Поштом шаљемо срећке, само кад нам се новац унапред пошаље. Поред цене треба послати још 35 пот. за поштарину.

591 3—

КУЋА

бр. 39. у Мађарској улици

У НОВОМ САДУ

продаје се уз повољне услове из слободне руке

Централни Кредитни Завод

583 8 — **деоничарско друштво.**

Вешт детаљиста

у шпецерајској и мешовитој трговини може добити места за

пословођу.

Пострадали трговци имају првенство. Упитати код администрације овог листа. 590 3-3

4000 ХЕКТОЛИТАРА

винских бачава

у величини од 15 до 70 хектолитара

продају

Алекс. Брајер

565 8- **и синови у Крижевцима.**

Продаје се

КУЋА из слободне руке

у Гуштеровој ул. бр. 13.

у Новом Саду.

Упитати кућегазду. 576 3-3

Хотел „БЕЛА ЛАЂА“

ЂУРЕ ЗУРКОВИЋА Нови Сад,

модерно са свима удобностима удешен, најподесније место за састанке странаца, са изврсном кујном и најбољим пићем.

Точи прастаро

(urquell) ПИЛЗАНСКО ПИВО.

ИМА ЈОШ УВЕК

НАЈЈЕФТИНИЈЕ ЦЕНЕ, РАЗНЕ РОБЕ у ТРГОВИНИ МУШКЕ и ЖЕНСКЕ МОДЕ

ДУШАНА G. МОЊАШЕВИЋА

код златне кугле у ћурчијској улици бр. 23.

најприпознатији фабрикати разних шешира и цилиндера као Borsalino G. B. Hückel, Pichler, Böhm, све врсте капа за господу, госпође и децу, трико-рубља (дуксера) правог вуненог и памучног, белог мушког рубља за дарове и женског невестама за опреме, венаца и велова за невесте, накита за женске тоалете, рукавица, чарапа, мидера, цепница, кишобрана, ручних радова, кармен-штраус- и берлинер-фулова, штраус-боара, свилених и других жипона, шалова, гиртлова, путничких торба и кофера, парфимерије, сапуна и т. д.

Правих руских и американских каљача.

ШТАМПАРИЈА

ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „БРАНИКА“

У НОВОМ САДУ

Дунавска улица број 36.

У кући пок. гђе Анке Пајевићке.

Штампарија је снабдевена са најбољим брзотисцима које креће ГАС-МОТОР; најмодернијим словима, орнаментима и украсима.

Препоручује се г. г. публици како из места тако и са стране за израду сваковрсних штампарских послова, као:

ДЕОНИЦА, ДИПЛОМА,
позива на беседе и забаве,
разних трговачких тисканица,
ДЕЛА,
брошира, часописа,
заручница, посетница,
ЈЕЛОВНИКА,
посмртних објава
и т. д.

Нарочито се препоручујемо сл. новчаним заводима за израду

Пословних

Књига

сваке врсте.

Препоручујемо се славним црквено-школским општинама за израду

домовних, крштених
и посмртних
ПРОТОКОЛА,
годишњих
ПРОРАЧУНА
и т. д.

Све ове послове израђујемо брзо, тачно и чисто.

Сваку поруџбину смо у стању у духу данашње најмодерније технике извести.

ЦЕНА УМЕРЕНА,

ИЗРАДА СОЛИДНА И ЧИСТА.

По жељи наших пошт. поручиоца, израђујемо нарочито **разне позивнице** и остале поруџбе и са основом **(Tondruck)** прецизно и чисто.

С поштовањем **ШТАМПАРИЈА ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „БРАНИКА“.**

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник«.

Штампарија деоничарског друштва »Браника«